

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפך (קידושין ל.)

מערכת: 073-249-0403
m@sdaf.co.il

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
גלב"ע כ"ו ניסן תשע"ז

גליז
440-1

מנחות דף י"ג. יום שב"ק פרשת בא (שובבי"ם) - ו' שבט תשפ"ו
פרק שני - הקומץ את המנחה

דף י"ג - ע"א

משנה. הקומץ מנחה: כדי לאכול שיריה או להקטיר קומצה למחר - מודה בזה רבי יוסי שהוא פיגול וחייבים עליו כרת. כדי להקטיר לבונה למחר - לרבי יוסי: פסול ואין בו כרת, ואינו דומה לזבח שהדם והבשר ואימורים אחד, אבל לבונה אינה מהמנחה. לחכמים: הוא פיגול וחייבים עליו כרת.

דף י"ג - ע"ב

טעם רבי יוסי: משום שאין מתיר מפגל את המתיר, וכן אתה אומר בשני בויכי לבונה של לחם הפנים, שאין מתיר מפגל את המתיר. ומה ששינוי במשנה שאינו דומה לזבח משום שהלבונה אינה מהמנחה, הוא שאינה מעיקוב מנחה, שאין הקומץ מתיר הלבונה כמו שמתיר השיריים, אלא אם רוצה מקטיר לבונה תחילה, ואם ירצה מקטיר קומץ תחילה. לחכמים: לא אמרו אין מתיר מפגל את המתיר אם נקבע בכלי אחד.

ליקוט לבונה בזר פסול - לרבי ינאי. ומשום הולכה נגעו בה, וסובר הולכה שלא ברגל שמה הולכה, והולכה בזר פסולה.

הנותן בכלי על מנת לאכול למחר - פיגול, שהוא דומה לקבלה. והגם שקבלת הדם היא ממילא וכאן נוטל ונותן בידיו, שניהם הם קדושת כלי.

משנה. שחט שני כבשי עצרת כדי לאכול אחת מהחלות למחר, הקטיר שני בזיכים כדי לאכול אחד מהסדרים למחר - לרבי יוסי: אותו חלה או הסדר שחשב עליו פיגול וחייבים עליו כרת, והשני פסול ואין בו כרת. לחכמים: זה וזה פיגול וחייבים עליו כרת.

אמר רב הונא: רבי יוסי היה אומר שאם פיגל בירך של ימין לא נתפגל ירך שמאל, 'מסברא' שמחשבה אינו עדיף ממעשה טומאה, ואם נטמא אבר אחד לא נטמא השני, 'מקרא' שנאמר 'הנפש האוכלת ממנו עונה תשא', ממנו ולא מחבירו. ודבריו נדחו מכמה מקומות. (ומבואר להלן דף י"ד).

מנחות דף י"ד. יום א' פרשת בשלח ז' שבט תשפ"ו

דף י"ד - ע"א

דברי רב הונא שאם פיגל בירך ימין לא פיגל (לרבי יוסי) בירך שמאל אף שהוא גוף אחד נדחו מכמה מקומות:

א. כברייא אמרו 'לעולם אין בו כרת עד שיפגל בשניהם בכזית' - ולשון 'לעולם' משמע שיפגל בשני הכבשים, ולהוציא מדברי רבי מאיר שמפגלים בחצי מתיר, וגם בשתי החלות וכשיטת רבי יוסי, ובכל זאת מצטרפות שניהם לכזית כיון שעירב במחשבה, ורק אם פיגל אחת לא נתפגל האחרת משום שלא עירב ואינם מגוף אחד, אבל ירך ימין ושמאל שהם מגוף אחד, נתפגל שניהם.

ב. שהרי מצאנו בדברי רבי יוסי שהשוטח על מנת לשפוך שיריים פיגול, ואין לומר שפיגל הדם, שהרי דם לא נעשה פיגול, ואם מחשבה על שפיכת דם מפגל הבשר, כל שכן שהמחשבה על ירך אחת תפגל את חבירתה.

ג. שהרי רבי יוסי מודה שאם קומץ המנחה להקטיר קומצה למחר פיגול, והרי הקומץ לא נעשה פיגול, ובהכרח שמחשבה על הקומץ מפגל השיריים, וכל שכן שמחשבה בזבח עצמו על ירך ימין, תפגל גם ירך שמאל.

השוטח כבש לאכול חצי זית מחלה זו, וכן חבירו לאכול חצי זית מחלה זו, כשר - לרבי. ודווקא כשאמר חצי חצי, אבל אמר כזית משניהם, מצטרף (וכשיטת רבי יוסי שאם חישב באחת מהם לא נתפגל האחרת).

פיגל בדבר הנעשה בחוץ - פיגול, פיגל בדבר הנעשה בפנים - לא פיגל (לרבי יוסי). כיצד? עמד בחוץ ואמר הריני שוחט לזהות מהדם למחר - לא פיגל, שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בפנים. עמד בפנים, ואמר הריני מזה על מנת להקטיר אימורים או לשפוך שיריים למחר - לא פיגל, שמחשבה בפנים בדבר הנעשה בחוץ. אבל עמד בחוץ ואמר הריני שוחט לשפוך שיריים או להקטיר אימורים למחר - פיגל, שמחשבה בחוץ בדבר הנעשה בחוץ.

אלו דברים שאין חייבים עליהם משום פיגול: הקומץ, והלבונה, והקטורת, ומנחת כהנים, ומנחת נסכים, ומנחת כהן משיח, והדם. שכל אלו אין להם מתירים, אלא הם מתירים את אחרים.

דף י"ד - ע"ב

הטעם שלפי רבי יוסי, אם פיגל בחלה אחת לא נתפגל האחרת - לרבי יוחנן, כי עשאה הכתוב גוף אחד - ששניהם מעבדים זו את זו, ועשאה הכתוב שני גופים - שכל אחת עריכה ולישה בפני עצמה. לכן אם חילק שפיגל רק אחת - הם חלוקים ולא נתפגל האחרת. ואם עירב כגון שחישב על כזית משניהם יחד, נעשו גוף אחד ומצטרפים.

נחלקו רבי יוסי וחכמים גם אם פיגל בלחמי תודה או במנחת מאפה באחד מהמינים - שלפי חכמים: נתפגל אחרות, לרבי יוסי: לא פיגל רק זו שחישב עליה.

חשב בשעת שחיטה לאכול חצי זית, ובשעת זריקה חשב לאכול חצי זית - כברייא שנינו: שהוא פיגול, מפני ששחיטה וזריקה מצטרפים. (ולשיטה זו נחלקו אמוראים 'בקבלה והולכה' - י"א: דווקא שחיטה וזריקה מצטרפים שניהם מתירים, ולא קבלה והולכה. וי"א: שגם קבלה והולכה מצטרפים בקל וחומר, שהרי שחיטה וזריקה רחוקים זה מזה, וכל שכן אלו שקרובים זה לזה). לוי: שנה שארבע עבודות אינם מצטרפות לפיגול, שחיטה וזריקה קבלה והולכה - רבא: רצה לומר שסובר כרבי שהשוטח כבש לאכול חצי זית מחלה זו וכן חבירו לאכול חצי זית מחלה זו, כשר. והגם שהאמר חצי מתיר וחצי אכילה, אם היה סובר

דבר המערכת

'מחודדים של יוסף הבבלי'

מספרת כאן הגמרא כך (דף י"ח - ע"א) שרבי מצא את יוסף הבבלי יושב לפני רבי אלעזר בן שמוע שאוהבו ביותר, ושאל יוסף הבבלי לרבי אלעזר, רבי! השוחט את הזבח על מנת להניח מדמו למחר, מזה הדין? ענה לו רבי אלעזר 'הקרבת כשר'. חזר יוסף ושאלו כמה פעמים באותו היום מה הדין עם הקרבן? עד שענה לו רבי אלעזר הקרבן כשר, רק רבי אליעזר פוסלו, כיון ששמע תשובה זאת זרחו פני יוסף הבבלי משמחה, אמר לו רבי אלעזר האם עד עכשיו לא נתקבל אצלך דברי? אמר לו יוסף הבבלי בהחלט שכיוונת להלכה בכל דבריך. רק שאני זוכר שרבי יהודה אמר לי על קרבן כזה שפסול, ועכשיו שאמרת לי שגם רבי אליעזר סובר שקרבן פסול 'החזרת לי אבידתי'.

מספרת הגמרא שזלגו עיני רבי אלעזר בן שמוע דמעות, ואמר עליו 'אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבים עליכם ביותר', ועד שענה לו שרבי אליעזר אוחז שהקרבן פסול לא נח ולא שקט ושאל לרבי אלעזר כמה פעמים ביום כדי להגיע לזיכ-רונו ששמע מרוב,

וזה היה משום שהלימוד התורה שלו היה כמו שדרשו חז"ל (במסכת קידושין דף ל' - ע"א) וזה לשונם 'ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפך שאם ישאלך אדם אל תגמגם אלא אמור לו מיידי לימוד תורה באופן זה אינה נותנת מרגוע לנפשו לשמוע פסק אחרת ממה שזכור לו וכאילו נאבד לו אבידה הכי חשובה לו, מסיימת הגמרא שקרא רבי אלעזר בן שמוע עליו הפסוק 'מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי'.

(ראוי להוסיף מעניינא דיומא שסיפר רבינו הגה"ק רבי יהודה מאיר שפירא זצוק"ל על המהרש"ם מברעזן רבי שלום מרדכי הכהן זצוק"ל בעל הדעת תורה ושו"ת מהרש"ם (יום היארצייט ט"ז שבט) שלמד המהרש"ם את ספר ארבעה טורים לפחות 101 פעמים עד גיל 39 ובכל שנות חייו מעל 400.)

בכולו מתיר וחצי אכילה שמצטרף, היה גזור לפסול גם בחצי מתיר וחצי אכילה. לאביי: לא הכשיר רבי רב חצי מתיר וחצי אכילה, ולא גזר לפסול כיון שאין לנו במקום אחר חצי מתיר וחצי אכילה שהוא פיגול.

הקומץ מנחה להקטיר לבונה למחר - לחכמים: פיגול הוא וחייבים עליו כרת, לרבי יוסי: פסול ואין בו כרת, ואף על פי שאינו פיגול, פסול משום גזירה, שאם יתירו כשקומץ על מנת להקטיר לבונה, יבואו להכשיר גם כשקומץ על מנת להקטיר הקומץ.

פיגול בקומץ ולא בלבונה, או פיגול בלבונה ולא בקומץ - לרבי מאיר: פיגול הוא וחייבים עליו כרת, לחכמים: אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר, אבל פסלו משום גזירה שזמא יבואו להכשיר גם בקומץ של מנחת חוטא שאין בו לבונה, או בלבונה הבאה בבזיכים שאין בו קומץ.

שחט אחד מהכבשים לאכול שתי חלות למחר, או שהקטיר אחד מבזיכים לאכול שני סדרים למחר - לחכמים: שאינו פיגול, פסלו משום גזירה על כבש אחד משום כבש חבירו, ועל כן אחד משום בזך חבירו.

משנה. נטמא אחת מהחלות או אחד מהסדרים - לרבי יהודה: יצאו שניהם לבית השריפה, שאין קרב ציבור חלוק. לחכמים: הטמא בטומאתו והטהור יאכל.

אמר רבי אלעזר: נחלקו אם נטמא לפני זריקה, אבל לאחר זריקה לדברי הכל הטמא בטומאתו והטהור יאכל. טעם המחלוקת - לרב פאא: שלפי חכמים - הציץ מרצה על טומאת אכילת הכהנים שתועיל עליהם זריקה, ולפי רבי יהודה - אין הציץ מרצה על אכילת. לרבי יוחנן: טעם רבי יהודה שקיימא מרביתו הוא משום שאין קרבן ציבור חלוק.

נדרו סברת רב פאא:

א. שהרי נחלקו גם לענין עולים, כמו ששינו בברייתא שאם נטמא אחד מבזיכים לרבי יהודה שניהם יעשו בטומאה שאין קרבן ציבור חלוק, ולחכמים הטמא בטומאתו והטהור בטהרה, והרי לדברי הכל ציץ מרצה על העולים.

ב. ממה שאמר רבי יהודה שגם שבת אחד טמא וכל השבטים טהורים בערב פסח, יעשו את הפסח בטומאה לפי שאין קרבנות ציבור חלוק, וכאן לא שייך הציץ מרצה.

ג. שרבי יהודה מפרש שטעם שאין קרבן ציבור חלוק, ולא אמר משום שאין הציץ מרצה על אכילת.

משנה. התודה מפגלת את הלחם. הלחם אינו מפגל את התודה - כיצד שחט את התודה לאכול ממנה למחר - היא והלחם מפוגלים. לאכול מן הלחם למחר - הלחם מפוגל והתודה אינה מפוגלת. משום שהלחם בא בגלל התודה, אבל התודה אינה באה בגלל הלחם. הכבשים מפגלים את הלחם. הלחם אינו מפגל את הכבשים - כיצד השוים את הכבשים לאכול מהם למחר - הם והלחם מפוגלים. לאכול את הלחם למחר - הלחם מפוגל והכבשים אינם מפוגלים. משום שהלחם בא בגלל הכבשים, והכבשים אינם באים בגלל הלחם.

מניין ללחמי תודה שנקרא תודה - שנאמר והקריב על זבח התודה חלות.

השווה את התודה לאכול ממנה כזית ומהלחם למחר - התודה אינה מפוגלת, שהרי גם אם חשב על כזית מהלחם לבד לא פיגל את התודה.

נסתפק רבי אלעזר:

אם התודה מצטרפת לפגל את הלחם או לא? ורב השיב לו שהלחם מפוגל. ותמה רבי אלעזר על דבריו מדוע לא נאמר קל וחומר שאם המפגל (התודה) אינו מתפגל, הבא לפגל ולא פיגל (הלחם) אינו דין שלא יתפגל.

י"א: שהסתפק לענין כבשי עצרת, אם שחט לאכול מהם כזית ומהלחם - אם מצטרפים הכבשים לפגל הלחם או לא? והשיב לו רב שהלחם מפוגל והכבשים אינם מפוגלים, ותמה רבי אלעזר על דבריו מדוע לא נאמר קל וחומר שאם המפגל (כבשי עצרת) אינו מתפגל, הבא לפגל ולא פיגל (הלחם) אינו דין שלא יתפגל.

ו"א: שהסתפק רבי אלעזר אם שחט כבש 'לאכול כזית מחבירו למחר' - האם כוונתו על כבש חבירו ולא מפגל, או שכוונתו על הלחם ומפגל. ולא נפשט.

השונה ספק של רבי אלעזר ותשובתו רב: 'בתודה' כל שכן שסובר לענין כבשים שהלחם מפוגל. 'כבשי עצרת' רק כבשי מצטרפים לפגל הלחם, משום שהזקקו זה לזה בתנופה, אבל בתודה אין הלחם מפוגל, משום של הלחם והזקקו זה לזה בתנופה.

מעשה באחד שזרע כרם חבירו סמדר - ובא המעשה לפני חכמים, ואסרו הזרעים והתירו הגפנים. ואין מתירים את הזרעים מקל וחומר, ומה האוסר אינו נאסר הבא לאסור ולא אסר אינו דין שלא יאסר? כי לא אסרה התורה רק קבטו ולוף (שיש להם שורש, וי"א: שיש בהם אשכולות כעין ענבים), וחכמים אסרו שאר זרעים, ואם קנטו של עי שבער על איסור, ולא על בעל הכרם שלא עבר על איסור.

שחט אחד מהכבשים לאכול ממנו למחר - הוא פיגול וחבירו כשר. לאכול מחבירו למחר - שניהם כשרים. ואם משמעות 'חבירו' הוא על הלחם, צריך לומר שפירש 'חבירו כבש'.

משנה. הזבח מפגל את הנסכים משקידשו בכלי, הנסכים אינם מפגלים את הזבח - לרבי מאיר. כיצד? שחט את הזבח לאכול ממנו למחר - הוא והנסכים מפוגלים. להקריב נסכים למחר - הנסכים מפוגלים אבל הזבח אינו מפוגל.

נסכי בהמה - לרבי מאיר: חייבים עליהם משום פיגול - מפני שדם הזבח מתיר להיקרב, לחכמים: אין חייבים עליהם משום פיגול - שהרי מביא אדם זבח היום ונסכים למחר. לוג שמו של מצורע - לרבי מאיר: חייבים עליו משום פיגול - מפני שדם האדם מתיר לבהונתו, לחכמים: אין חייבים עליהם משום פיגול - שהרי מביא אדם קרבן אשם היום ולוג עד עשרה ימים, אמר להם רבי מאיר גם אני לא אומרתי רק בנסכים אחרים עם הזבח ובלוג הבא עם האשם. וסובר שאי אפשר לשנות נסכים לזבח אחר, או לוג השחט לארשם האדם, משום שהקטנה בשחיטה כמו לחמי תודה.

משנה. פיגל בקומץ ולא בלבונה, בלבונה ולא בקומץ - לרבי מאיר: הוא פיגול וחייבים עליו כרת, לחכמים: אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר. ומורים חכמים לרבי מאיר במנחת חוטא ובמנחת קנאות שאם פיגל בקומץ שהוא פיגול וחייבים עליו כרת, שהקומץ הוא המתיר.

שחט אחד מהכבשים כדי לאכול שני חלות למחר, או הקטיר אחד מהבזיכים כדי לאכול שני סדרים למחר - לרבי מאיר: פיגול וחייבים עליו כרת, לחכמים: אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר. שחט אחד מהכבשים לאכול ממנו למחר - הוא פיגול וחבירו כשר. לאכול מחבירו למחר - שניהם כשרים. המחלוקת - לרב: אם נתן הקומץ בשתיקה ולאחר מכן הלבונה במחשבה, אבל אם נתן תחילה הקומץ במחשבה, ואחר כך הלבונה בשתיקה - לדברי רבי פיגול, שכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה. לשמואל: עדיין הוא מחלוקת. ואם אחד הקטיר הקומץ במחשבה, ואחר כך נתן חבירו הלבונה בשתיקה, גם לרב היא מחלוקת, כיון שיש כאן שני דיעות.

בדמים הניתנים על מזבח החיצון - אם נתן מתנה אחת במחשבה פיגל. אבל בדמים הניתנים על מזבח הפנימי, כמו הזאת של יום הכיפורים, והזאת של פר כהן משוח, והזאת פר העלם דבר של ציבור, פיגל בין בראשונה בין בשניה ובין בשלישית. לרבי מאיר: הוא פיגול וחייבים עליו כרת, לחכמים: אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר. והקשו מנאן על דברי רב שהעושה את השניה בשתיקה פיגל משום שעושה על דעת הראשונה - שהרי נחלקו גם כפיגול בראשונה, ואין להעמיד כשתי דיעות רק לסובר בפר וגם בדמו של פר, שאם שחטו כהן גדול הראשון ואירע בו פסול, יבוא אחר בדמו אל הקדש, ואין צריך להביא ולשחוט פר אחר. אבל לסובר בפר ולא בדמו של פר, לא יתכן שיהיה בשתי דיעות.

חישב באחד מהמתנות בפנים - הרי זה פיגול לרבי מאיר, לרבה: דווקא אם היו ארבעה פרים וארבעה שעירים, אבל באותו פר כיון שכבר חשב בפנים פסול, וכשמוה בו כיכל הוא סתם מים ונמצא שלא קרב כל מתיריו. ולמדנו מהאמר 'רצה', שכרצאת כשר שהוא עד שיקרבו כל המתירים כך הרצאת פסול. לרבה: גם בפר אחד משום שמרצה לפיגולו.

מניין מתנות בחטאות הפנימי של יום הכיפורים:

א. לסובר שמעריכים לקרנות מדם הפר ודם השעיר ביחד: הוא 43.

ב. לסובר שאין מעריכים לקרנות ונותנים ארבעה מתנות מכל אחד: הוא 47.

ג. ולסובר ששיריים מעריכים הוא: 48.

פיגל בהולכת הקומץ ולא בלבונה - לרבי יוחנן: הולכה קמיצה היא עבודה שלמה (שאינן קמיצה בלבונה), ולדברי הכל פיגול, שכל עבודה שאינה מתרת עבודה חשובה היא לפגל עליה בפני עצמה. לריש לקיש: היא כהקטרה, ולא פיגל לחכמים עד שיפגל גם בהולכת הלבונה. והקשו על דברי רבי יוחנן מהברייתא. שחט אחד מהכבשים כדי לאכול שתי חלות למחר - לא פיגל לדעת חכמים, וגם לרבי יוחנן שעבודה שאינה מתרת חשובה לפגל בפני עצמה, כיון ששחיט כבשים יקדשת הלחם, הבא לקדש כבא להתיר.

הקטיר ושומשו כדי לאכול משהו עד שכלה קומץ כולו

י"א: שהוא פיגול לדברי הכל (גם לחכמים שאין מפגלים בחצי מתיר, כיון שחשב ככולו), וסובר שדרך אכילה והקטרה בכך.

י"א: שהוא פסול לדברי הכל, שדרך אכילה בכך אבל לא דרך הקטרה בכך, והרי היא כמנחה שלא הוקטרה.

ו"א: שהוא כשר, שדרך הקטרה בכך ואין דרך אכילה בכך, נמצא שלא פיגל.

האם הקטרה מפגלת הקטרה - לחר"פ דפומבדיתא: הקטרה מפגלת הקטרה - שאם הקטיר קומץ על מנת להקטיר לבונה למחר - פיגול, וגם לחכמים שאין מפגלים בחצי מתיר הוא כשחשב בשיריים ולא חישב בלבונה כלל, אבל כשחישב להקטיר הלבונה למחר כאילו חישב בכל המתיר. לרב חסדא בשם רב: אין הקטרה מפגלת הקטרה, וגם לרבי מאיר שמפגלים בחצי מתיר, הוא כשחשב בשיריים שהקומץ מתיר, ולא כשחשב בלבונה שהקומץ אינו מתיר.

הקטיר קומץ לאכול שירים למחר - לרבי חנינא פיגול. וסובר שאין הקטרה מפגלת הקטרה, לכן אם חישב רק להקטיר לבונה לא פיגול, וסובר שאין מפגלים בחצי מתיר, לכן אם חשב רק לאכול שיריים למחר לא פיגול, אבל אם חשב שניהם פיגול משום שפשוט המחשבה בכל המנחה.

תנא שנה בברייתא 'הקטיר קומץ לאכול שירים לדברי הכל פיגול' - ופירשו בגמרא שצריך לומר לדברי הכל 'פסול', והוחלף לו פיגול בפסול.

הדרן עלך פרק הקומץ את המנחה

פרק שלישי - הקומץ רבה

משנה. הקומץ מנחה כדי לאכול דבר שאין דרכו לאכול, או להקטיר דבר שאין דרכו להקטיר - לת"ק: כשר, רבי אלעזר: פוסל. לאכול דבר שדרכו לאכול או להקטיר דבר שדרכו להקטיר פחות מכזית - כשר. לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית - כשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפים.

הוציאה תורה הקטרה בלשון אכילה ללמוד: א. בין אם חשב למזבח בלשון אכילה, ובין אם חשב בלשון הקטרה פיגול. ב. מה אכילה בכזית כך הקטרה בכזית.

טעם רבי אלעזר שפוסל בחשב לאכול דבר שדרכו להקטיר - לרבי יוחנן: שנאמר 'ואם האכל יאכל מנשר זבח שלמיו', בשתי אכילות הכתוב מדבר, אכילת אדם ואכילת מזבח, כשם שמחשבים באכילת אדם כך מחשבים באכילת מזבח, וכשם שמחשבים מאכילת אדם לאכילת אדם ומאכילת מזבח לאכילת מזבח, כך מחשבים מאכילת אדם למזבח ומאכילת מזבח לאדם, כיון שהתורה הוציאה הקטרה בלשון אכילה. 'למסקנא' נדחו דברי רבי יוחנן, שהרי מודה רבי אלעזר שאין ענוש כרת, רק שגזר רבי אלעזר לפסול במחשבה שלא כדרכו, משום מחשבה כדרכו שהוא פיגול.

שחט הזבח כדי להניח מהדם למחר:

א. לתנא קמא - לדברי הכל כשר.

ב. לרבי יהודה - לדברי הכל פסול. גזירה מקצת הדם משום כל הדם, ובכל הדם פסול מהתורה, כיון שאם הניח למחר פסול, גם אם חשב להניח פסול.

ג. לרבי אלעזר - גם בזה לרבי אלעזר פסול וחכמים מכשירים.

יוסף הבבלי שאל לרבי אלעזר מה דין שחט הזבח להניח מהדם למחר? ובתחילה השיב לו ששכר, עד שאמר לו שרבי אלעזר פוסל ואורו פני יוסף הבבלי, משום שרבי יהודה שנה לו פסול, והחזיר לו אבידתו. וזמנו עיני רבי אלעזר דמעות ואמר: אשיריכם תלמידי חכמים שדרכי תורה הציבים עליכם ביתר!!! אמרו לו רבי אלעזר שרבי יהודה שנה לו כן ששים יהודה שנה לו רבי אלעזר, ורבי אלעזר תלמידו של רבי אלעזר. והגם שרבי יהודה שנה לו פסול לדברי הכל ולרבי אלעזר הוא מחלוקת רבי אלעזר וחכמים, החזיר לו אבידה משום שיש דעה הפוסלת.

משנה. לא יצק שמן על המנחה - פסולה, שיצקה מעכבת. לא יצק כהן רק זר - כשירה. (ולרבי שמעון יצקה בזר פסולה).

לא בלל - כשירה. אבל צריך שיהא המנחה ראוי לבלילה. ולכן לא יביא יותר משישים עשרונים בכלי אחד, שאינם נבללים בלוג אחד, וכל הראוי לבלילה אין בילה מעכבת בו, ושאיין ראוי לבלילה בילה מעכבת בו.

לא פתת ולא מלח, לא הניף לא הגיש, או שפורר לפיתים גדולות או לא משח - כשירה. יש מפרשים: שריבה בפיתים, שפורר יותר מדאי, אבל אם עשה פיתים מרובות אין צריך לומר שכשירה, שהרי גם אם לא פתת כשירה. ויש מפרשים: שהיה צד פתת שלא פתת כשירה שהרי תורת חלות עליהם, אבל פתיתים מרובות אין עליהם תורת חלות ולא תורת פתיתים, לכן צריך לומר שכשירה.

כל כהן שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה (לרבי שמעון) - שנאמר 'המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה. וכן בחמש עשרה עבודות: א. יציקות, ב. בלילות, ג. פתיתות, ד. מליחות, ה. תנופות, ו. הגשות, ז. קמיצות, ח. הקטרות, ט. המליקות, י. הקבלות, י"א. הזאות, י"ב. השקאת סוטה, י"ג. עריפת עגלה, י"ד. טהרת מצורע, ט"ו. נשיאות כפים בין מבפנים בין מבחוץ, צריך שיהא מודה בעבודה, שאמר 'מבני אהרן', עבודה המסורה לבני אהרן כל כהן שאינו מודה בה אין לו חלק בכהונה.

יציקה בזר - לתנא במשנה: יציקה כשירה בזר, שנאמר 'יצק עליה שמן ונתן עליה לבונה והביאה אל בני אהרן הכהן וקמץ', מקמיצה ואלך מצות כהונה, ללמד על יציקה ובלילה שכשירה בזר. וגם במנחת כהנים שאין בה קמיצה או מנחות שאינם נקמצות יציקתם כשירה בזר, משום שהיא נלמדת ממנחות ישראל הנקמצות. לרבי שמעון: יציקה צריכה כהן, שנאמר 'הביא'ן' מוסיף על ענין ראשון.

ולאריקה לכהן מדם המזבח באצבעו ונתן על קרנות המזבח באצבעו - לת"ק: מקרא נדרש לפניו ולאחריה, לכן 'ולקח... באצבעו' מלמד שלא תהא קבלה רק בימין, 'באצבעו ונתן' מלמד שלא יהא תנינה רק בימין. לרבי שמעון: הפסוק אינו נדרש רק על 'ונתן' שלאחריה, אבל קבלה כשר בשמאל.

'ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם' - מקבלה ואילך מצות כהונה, מלמד על שחיטה שכשירה בזר. אין אומרים 'ו' מוסיף על עניין ראשון שיהא שחיטה פסולה בזר, שנאמר 'ושחט' ו' מה סמיקה בזרים. גם שחיטה בזרים. ואין צריך בעליהם כמו בסמיקה, שנאמר ביום הכיפורים 'ושחט את פר החטאת אשר לו, מכלל שבחטם שחיטה אין צריך בעליהם.

כל מקום שנאמר 'תורה' לבד - אינו מעכב. מקום שנאמר 'חוקה' לבד - מעכב.

אלו דברים שמעכב אף שלא נאמר בהם חוקה רק תורה:

א. תנופה בניזר מעכבת - כיון שנאמר 'כן יעשה' כאילו נאמר בה חוקה. **ב.** ארבעה מינים שבתורה מעכבים זה את זה - שהוקשה תורה לניזר, שנאמר 'על זבח תורת שלמים' לרבות שלמי ניזר. **ג.** ארבעה מינים שבמצורע מעכבים זה את זה - שמאחר שנאמר 'זאת תהיה תורת המצורע', כאילו נאמר בה חוקה.

שני שעירי יום הכיפורים - מעכבים זה את זה, משום שנאמר בהם 'חוקה'.

כל מקום שהחזיר הכתוב בתורת מנחה - (לרב) אינו רק לעכב, אבל אם לא החזיר אינו מעכב, והגם שנאמר במנחה חוקה, מאחר שנאמר 'מגשרה ומשמנה' למדנו מגשרה ושמן מעכבים ולא דבר אחר.

שני סדרים של לחם הפנים - מעכבים זה את זה, **שני בזיכים** - מעכבים זה את זה, **הסדרים והבזיכים** - מעכבים זה את זה, משום שנאמר בהם חוקה, ואף שלא נאמר חוקה רק אצל אכילה, הוא עולה על כל העניין.

דף י"ט - ע"ב

כל מקום שהחזיר הכתוב בתורה מנחה - אינו אלא לעכב. **לרב:** גם בדין שלא יעשה כלי מדה לקומץ, שנאמר 'מלא קומצו' 'ב'קומצו', וחזר וזכה הכתוב 'וימלא כפו ממנה', ולומדים דורות משעה. **לשמואל:** דין זה אינו מעכב, שאין לומדים דורות משעה.

כלי הלח - מקדשים את הלח, **מידות יבש** - מקדשות היבש, אבל אין כלי הלח - מקדשת היבש, ואין כלי יבש - מקדש את הלח. ופירש שמואל שהוא דווקא מידות, אבל מזרקות מקדשים גם את היבש, שנאמר 'מזרק אחד כסף וגו' שניהם מלאים סולת'. והגם ששמואל אינו לומד דורות משעה, כיון שחזר בו הכתוב י"ב פעמים, לומדים.

נאמר בהגשת מנחה לפני ה' שמשמע במערב, ונאמר **'אל פני המזבח'** שמשמע בדרום - הא כיצד? **לת"ק:** מגישה בקרן מערבית דרומית כנגד חודה של קרן ודיו. **לרבי אליעזר:** מגישה בדרומה של קרן שמקיים גם אל פני המזבח וגם לפני ה', שסובר שכל המזבח עומד בצפון, נמצא דרומה של מזבח כלה נגד הפתח. אבל לא יגישה במערבה של קרן, שמקיים רק לפני ה' ולא אל פני המזבח.

מנחות דף כ'. יום שב"ק פרשת בשלח (שירה, שובבים) - י"ג שבט תשפ"ו

דף כ' - ע"א

מלח במנחה - **לרבי יהודה:** מלח מעכבת, שנאמר 'ברית מלח עולם הוא' שיהא ברית אמורה במלח. וכן לרבי שמעון: שנאמר כאן 'ברית מלח עולם הוא', ונאמר 'הלח' 'ברית כהונת עולם', כשם שאי אפשר לקרבנות בלי כהונה כל אי אפשר לקרבנות בלי מלח. **לתנא במשנה:** יש אומרים: שחולק סובר שאם לא מלח את המנחה כשירה, וכדבריו סובר רב שהרי לא החזיר הכתוב במלח. ויש אומרים: שגם לרב היא מעכבת, שמאחר שנאמר בה 'כאילו החזיר בו הכתוב.

ואלו הם הטעונים מלח: א. מנחה. ב. נאמר 'מנחה'. ואלו כולה, רק הקומץ שבה, שנאמר 'קרבן'. ג. לבונה, שאין באה עם המנחה בכלי אחד. ד. לבונה הבאה בפני עצמה. ה. לבונה הבאה בבזיכים, ד. קטורת (וי"א: להלן) בדרך כ"ח. ו. שקטורה אין טעונה מלח. ז. מנחת כהן משיח, ח. מנחת נסכים, ט. אימורי חטאת ואשם, י. אימורי קדשי קדשים, י"א. אימורי קדשים קלים, י"ב. אימורי עולה ועולת העוף, שנאמר 'קרבן' כולל, 'מנחה' פירט, 'על כל קרבנך' חזר וכלל, מה הפרט מפורש שאחרים באים לה חובה, אף כל קרבנות אלו שאחרים באים לה חובה, כלומר צביריים עצים. ואין לפרש שאחרים באים לה חובה הם נסכים, ונלמד גם דם שאינם עמה נסכים, משום שהלבונה באה עם המנחה בכלי אחד, והנסכים אינם בכלי אחד. ואין לפרש מה הפרט מפורש שאחרים באים לה חובה ומתרת, אף כל שאחרים באין לה חובה ומתרת, ונלמד לבונה הבאה בבזיכים ולא דבר אחר, כי ממה שהוצרך למעט דם, יש ללמוד ששאר דברים לומדים אף על פי שאינם דומים רק בצד אחד.

דם ועצים: אף על פי שהם בכלל קרבן אינם טעונים מלח - שנאמר 'מנחה', מה מנחה מיוחדת שאחרים באים לה חובה, שצריכה עצים להקטרה, אף כל שאחרים באים לה חובה. **'למסקנא'** (ע"ב) אין צריך לימוד זה רק למעט נסכים, שעצם לחכמים אינם קרויים קרבן, ולרבי שקרוי קרבן צריכים מלח, ודם נתמעט מהנאמר בגמ' מנחת' ולא מעט מלח. ואין אומרים 'ולא מעט מלח' אלא מלח אברין, ואימורים דומים יותר למנחה, שאחרים באים לה חובה, ונשרפת על האש, ועוברת בחוץ, וחיביים עליהם משום נותר, ומשום טומאת הגוף, ויש בהם משום מעילה. מה שאינו כן דם שאינו דומה למנחה רק לעניין שהוא מתיר, ונפסל בשקיעת החמה.

דף כ' - ע"ב

'עצים': מהנאמר 'קרבן' מלמד שמתנדבים עצים - וכמה? שני גזרין, וכן הוא אומר 'והגורלות הפלנו על קרבן העצים'. **לרבי:** עצים קרבן מנחה הם, וטעונים מלח, והגשה, וקמיצה, ועצים.

מנחות דף כ"א. יום א' פרשת יתרו - י"ד שבט תשפ"ו

דף כ"א - ע"א

'עצים' - לרבי: צריכים מלח, לחכמים: לא צריכים מלח. **קטורת - לחכמים:** צריכה מלח. **לרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בר ברוקה:** אין צריכה מלח, שדורש מה הפרט מפורש דבר שמקבל טומאה ועולה למעט נסכים, שעצם לחכמים אינם קרויים קרבן, ולרבי שקרוי קרבן צריכים מלח, ודם נתמעט מהנאמר בגמ' מנחת' ולא מעט מלח. ואין אומרים 'ולא מעט מלח' אלא מלח אברין, ואימורים דומים יותר למנחה, שאחרים באים לה חובה, ונשרפת על האש, ועוברת בחוץ, וחיביים עליהם משום נותר, ומשום טומאת הגוף, ויש בהם משום מעילה. מה שאינו כן דם שאינו דומה למנחה רק לעניין שהוא מתיר, ונפסל בשקיעת החמה.

דם קדשים - צריך מיעוט שאינו צריך מליחה משהו למצוה בעלמא, אבל לא היה צד שצריך מליחה גמורה, שהרי כיון שמלחו יצא מתורת דם.

דם שמיחו - אינו עובר עליו.

איברים שצלה והעלה - אין בהם משום לריש ניהוח.

דם שבישלו ונקפה - לזעירי: האוכל דם של חטאות החיצונות (או דם של חולין), חייב, הואיל הוא ראוי לעבודה, ודם דם אינו 'ולקח ונתן' וזה דם בר לקיחה ונתינה הוא. והאוכל דם חטאות הפנימי פטור, שנאמר 'וטבל וזהו', ודם דם אבר בטבילה. ודם שהקפה בתמה דינו כדם שבשלו באור, ואף שחזר לקדמותו, הואיל ונדה מעבודה ידחה. **לרבי:** גם דם של חטאות הפנימיות שבישלו חייב האוכל, הואיל וראוי כנגדו בחטאת החיצונות. ולדבריו גם האוכל דם חמור שקרש חייב, שהרי כנגדו ראוי בחטאות החיצונות.

חציצה בטבילה: דם יבש - חוצץ בטבילה. **דם לח** - אם התחיל להתייבש ולהידבק קצת - חוצץ, ואם לא - אינו חוצץ. וכך אמרו בבביתא שהדם והדיו והדבש והחלב, יבשים - חוצצים, לחים (לגמרי) - אין חוצצים.

נאמר 'במלח' יכול תבונה? תלמוד לומר 'תמלח'. ונחלקו בביתאור:

א. לרבה בר עולא: יכול יתן מלח הרבה כתבן בטיט.

ב. לאבבי: יכול יעשנו ככנין, שיתן מלח הרבה שורה על שורה.

ג. לרבי: יכול יתן בו מעט כבינה באדם, תלמוד לומר 'תמלח'. ואם לא היה נאמר רק 'תמלח' הייתי אומר במי מלח, תלמוד לומר 'במלח'. כיצד הוא עושה? מביא האבר ונותן עליו מלח, וחוזר והופך ונותן עליו מלח, ומעלה. וכן הדין כשמולח בשר להוציא ממנו דם כדי לבשל בקדירה.

'ולא תשבית מלח' - הבא מלח שאינה שובתה. וזה מלח סדומית שמצוי בקיץ ובחורף, ואם לא מצא מלח סדומית מביא מלח איסתרוקנית שנעשה מן הקרקע ובידי אדם, שנאמר **'תקריב'**, תקריב כל שהוא בין סדומית ובין איסתרוקנית. 'תקריב', מכל מקום ואפילו מחוץ לארץ. 'תקריב' ואפילו בשבת, ואפילו בטומאה.

דף כ"א - ע"ב

מלח שעל גבי האבר - מועלים בו. **מלח שעל גבי הכבש ושביראש המזבח** - אין מועלים בו. שנאמר 'והקרבם לפני ה' והשליכו הכהנים עליהם מלח והעלו אותם עולה לה', למדנו שהאבר עם המלח קרוי עולה.

התנו בית דין על המלח ועל העצים שיהיו הכהנים נאותים בהם - דווקא לאכילת קרבנם, או למלח עורות קדשים, אבל לא לאכילת חולין. ואף על פי שאוכלים חולין ותרומו עם שיירי מנחה כדי שתהא נאכלת על השוכב, אין נותנים להם ממלח של קדשים.

אין צריך תנאי בית דין שהכהנים יכולים למלוח קרבנם משל הקדש - שאין הכהן גרוע מישאל שמביא מלח על קרבנו משל ציבור. לרב מרדכי לשיטתו בן בוכרי: שהכהנים אינם שוקלים מחצית השקל, היה צד לומר שלא זכתה תורה מלח רק לישראל שיש להם חלק בתרומת הלשכה, ולא לכהנים שאין להם חלק בו, ולכן צריך לתנאי בית דין.

בשלשה מקומות המלח נתונה: 'בלשכת המלח' - ששם מולחים עורות קדשים. 'על גבי הכבש' - ששם מולחים את האברים. 'בראשו של מזבח' - ששם מולחים הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים ועולת העוף.

האומר הרי עלי מנחה - לא יביא מלח מתוך ביתו כדרך שמביא לבונה מתוך ביתו, רק מביא משל ציבור כדרך שמביא עצים משל ציבור. ואף על פי שהבאת מלח דומה מצד אחד להבאת עצים משום שנוהג בכל הזבחים, ומצד שני דומה להבאת לבונה שבאה בכלי אחד, ולומדים גזירה שווה ממה שנאמר 'ברית מלח עולם הוא', ובלחם הפנים הוא אומר 'מאת בני ישראל ברית עולם', מה לחם הפנים משל ציבור גם המלח לקרבנות משל ציבור.

כהנים במחצית השקל - לבן בוכרי: כל כהן ששוקל מחצית השקל אינו חוטא, ואף על פי שהם פטורים, אין בזה משום מניסין חולין בעזרה, משום שהכהן מוטרם לציבור. **לרבן יוחנן בן זכאי:** חייבים הכהנים במחצית השקל וכל כהן שאינו שוקל הוא חוטא, והכהנים היו דורשים מעצמם לפטור, משום שמנחת כהן לא תאכל, ואם יבאו ועמדו ושלחו הלחם ולחם הפנים משקליהם יהיו אסורים באכילה.

מנחות דף כ"ב. יום ב' פרשת יתרו - (ראש השנה לאילנות) ט"ו שבט תשפ"ו

יום זה הוקדש בסיכומי דף היומי 'מחודדים'

לעילוי נשמת הרב החסיד רבי יעקב דוב ראזענבוים זצ"ל בן הרה"ח רבי ישראל זצ"ל

נלב"ע ט"ו שבט תשפ"ו

ת' נ' צ' ה'

דף כ"ב - ע"א

האומר הרי עלי עולה - אינו מביא עצים מתוך ביתו כדרך שמביא נסכים מתוך ביתו, שנאמר 'על העצים אשר על האש אשר על המזבח', מה מזבח משל ציבור גם עצים ואש משל ציבור.

עצים למזבח - לרבי אלעזר ברבי שמעון: מביא עצים ישנים, שדורש מה מזבח משל ציבור גם העצים ואש משל ציבור. **לרבי אלעזר בן שמוע:** צריך להביא עצים חדשים שלא השתמש בהם הדייט, שדורש מה מזבח שלא נשתמש בו הדייט, גם עצים ואש צריך שיהא שלא נשתמש בהם הדייט. המורגים שהביא ארונה לעצים לא השתמשו בהם הדייט.

דף כ"ב - ע"ב

משנה. נתערב קומץ של מנחה בקומץ חבירתה או במנחת כהנים - כשירה. **נתערב במנחת כהן משיח או במנחת נסכים - לת"ק:** כשירה. **לרבי יהודה:** פסולה, שזו בלילתה עבה וזו בלילתה רכה, והם בולעות זו מזו.

דם שנתערב במים - אם יש בו מראית דם, כשר. **דם שנתערב בין -** רואים אותו כאילו הוא מים.

נתערב בדם בהמה או בדם חיה - לת"ק: רואים אותו כאילו הוא מים, **לרבי יהודה:** אין דם מבטל דם. **ושניהם מקרא אחד דרשו:** שנאמר 'ולקח מדם הפר ומדם השעיר', ידוע שדמו של פר מרובה מדמו של שעיר, אלא מכאן דרשו חכמים - שעולים על המזבח אין מבטלים זה את זה, ורבי יהודה - דורש שמין במינו לא בטל. ובגמרא הקשו מינין להם שדי בטעם אחד שלא יתבטל, שאם רק עולים על מזבח ומין במינו יחד לא בטל.

אם נתערב הקומץ במנחת כהן משיח ובמנחת נסכים - פסולה לרבי יהודה, שזו בלילתה עבה וזו רכה, ובלילות זו מזו. ואף על פי שמין במינו לא בטל, סובר רבי יהודה שכל שהוא מין במינו ודבר אחר, סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו.

מנחות דף כ"ג. יום ג' פרשת יתרו - ט"ז שבט תשפ"ו

דף כ"ג - ע"א

מחלוקות בין רבי יוחנן לריש לקיש:

קומץ מנחת חוטא ששמו - לרבי יוחנן: פסול, **לריש לקיש:** תחילת מצותו שישפשפו לקומץ בשיירי הלח ומעלהו, וכל שכן שאם שמו כשר. ולא נאמר לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה' רק שלא יקבע על שמן כחבורתה.

מנחה יבישה שנתערב בבלול בשמן - לת"ק: יקריב, שעולים מבטלים זה את זה. **לרבי יהודה:** לא יקריב. **רבי יוחנן:** פירשה בקומץ מנחת חוטא שנתערב בקומץ מנחת נדבה, ולפי חכמים יקריב שניהם עולים, אבל אם נפל שמן על מנחת חוטא - לא יקריב גם לחכמים. 'ריש לקיש' פירשה במנחת נסכים של פרים ואילים, שהיא יבישה כלפי מנחת נסכים של כבשים, שלכבש נותן - שלושה לוגים לעישרון, ולפרים ואילים - נותן שני לוגין לעישרון.

המעלה אבר שאין בו כזית ועצם משלימו לכזית - לרבי יוחנן: חייב, שחיבורי עולים כעולים. **לריש לקיש:** פטור, שחיבורי עולים אינם כעולים.

רבא נסתפק לעניין קומץ שמיצה שמו על גבי עצים - אם גם לרבי יוחנן אינו מצטרף, שלא אמר שמצטרף רק בעצם שהוא ממין הבשר, או שמצטרף גם לריש לקיש, שלא אמר שאינו מצטרף רק בעצם שאפשר להפרישו מהבשר, ואם הופרש אין מצוה להחזיר, ולא בשמן שאי אפשר להפרישו.

דף כ"ג - ע"ב

משנה. שתי מנחות שלא נקמצו ונתערב זו בזו אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה - כשירות. ואם לא - פסולות. **קומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה** - לא יקטיר. ואם הקטיר, זו שנקמצה - עולה לבעלים, וזו שלא נקמצה - אינה עולה. **נתערב קומצה בשיירה או בשיירה של חבירתה** - לא יקטיר, ואם הקטיר עולה לבעלים.

ביטול וביטול שיהיה - לרב חסדא: גבילה בטילה בשחוטא, שאם יש שתי חתיכות שחוטא ואחת גבילה ואין ידוע איזה הוא, ונגע באחת מחתיכות - אינו טמא, משום שאי אפשר לשחוטא שתיעשה גבילה, וחשוב מין בשאינו מינו ובטל. אבל שחוטא אינה בטילה בגבילה, שהרי אפשר לגבילה שתיעשה שחוטא, שכשתסרח טומאתה פורחת ממנה. **לרבי חנינא:** כל שאפשר לו להיות כמוהו אינו בטל, וכל שאי אפשר לו

להיות כמוהו בטל, ולכן נבילה אינה בטילה בשחוט, ושחוטתה בטילה בנבילה. והמחלוקת הליטת רבי יהודה אליבא דרבי חייא שמין במינו לא בטל רק באופן שזה יכול להיות כזה, ולרב חסדא הולכים אחרי המבטל, ולרב חנינא הולכים אחרי הבטל.

נאמר הקטרה בקומץ ונאמרה בשירים - מה הקטרה האמור בקומץ אין הקומץ מבטל חבירו, גם הקטרה האמור בשירים אין שירים מבטלים הקומץ. לכן:

א. שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו, אם יכול לקמץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה - כשירות, ולאחר שקמץ אחת - אין השירים מבטלים המנחה שלא נקמצה.

ב. נתערב הקומץ במנחה שלא נקמצה - לא יקטיר. ואם הקטיר - זו שנקמצה עלה לבעלים. והמנחה שלא נקמצה - אינה מבטלת הקומץ.

ג. נתערב קומצה בשירים של חבירתה - לא יקטיר, ואם הקטיר - עלתה לבעלים, ואין השירים מבטלים את הקומץ.

תיבל עיטת מצה שתיבלה בכל מיני תבלין - כשירה, שהרי מצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת. וכגון שרובה מצה - ולכן לא בטילה בתבלין. אם תבלין מרובה: להולך אחרי הבטל - אינה בטילה בתבלין, שהמצה תהא כתבלין לאחר שתתעפש. לטובר שהולכים אחרי המבטל - בטילה בתבלין, שהתבלין לא יתהפך להיות כמצה.

מנחות דף כ"ד. יום ד' פרשת יתרו - י"ט שבט תשפ"ו

דף כ"ד - ע"א

משט רב כהנא לבני רבי חייא:

עשרון שחילקו והניח בכלי, ואינם נוגעים החצאים זה בזה, ונגע טבול יום באחד מהם - השני טמא, שהכלי מצרף את מה שבתוכו לקודש.

הושיט חצי עשרון אחד לבין שני חצאים אלו, ונגע בו טבול יום - אין השנים טמאים, שרק הצריך לכלי מוצרפו, ולא זה שאין צריך לכלי.

הושיט טבול יום אצבעו בין אויר שבין שני חצאים - לא נטמאו, שאין כל דבר שמטא מאויר רק על חרט בלבד.

נסתפק בגמרא: אם דין צירוף הוא מדאורייתא - ויכול לקמץ מזה על זה, או שהוא מדרבנן - ואינו יכול לקמץ מזה על זה.

שני מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו - אם יכול לקמץ מכל אחת בפני עצמה כשירות. ואם צירוף כלי לא מועיל לקמיצה, צריך להעמיד בגושים המחולקים העשוי כמסרק, שגופי המנחה מחולק בראש האחד מזו כדי קומץ ומזו כדי קומץ, ובראש השני נוגעים הם זה בזה.

'הרים ממנו' ללמד מן המחומר - שלא יביא עשרון בשני כלים ויקמץ. אבל בכלי אחד כשני כלים - קמי. ואם צירוף כלי אינו מועיל לקמיצה, צריך להעמיד כשחק מידה קטנה בתוך מידה גדולה, ונותן בפנימי חצי עשרון וחציו בחיצון, שאף על פי ששני החצאים מעורבים מלמעלה מעל דפנות הכלי - אין מצטרפים. ובכלי אחד באופן זה, כגון שנתן בעריבה של תרנגולים, מצטרפים אף על פי שמוחצה מופסקת - כיון שנוגעים הם זה בזה.

בעי רבי ירמיה - שני חצאי עירשון בכלי ואינם נוגעים זה בזה, וחצי עירשון מחוץ לכלי, וחבירו מים כגון ניצוק או צינור מחבר את שני חצאי לכלי למה שבתוך הכלי - ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים, ונטמא חבירו משום צירוף כלי, נסתפק רבי ירמיה האם מטמא את זה שבחוץ בחיבור מים או לא. ולפי ששני החצאים נוגעים זה בזה, כגון שנתן בעריבה של תרנגולים, מצטרפים הכלי שאינו נוגע במים בצירוף כלי, או שאין צירוף כלי מועיל רק לענין טומאה שאירע בתוך הכלי? ולא נפשט.

דף כ"ד - ע"ב

בעי רבא: עשרון שחילקו ונטמא אחד מהם, ולאחר מכן הניח שניהם בכלי, וחזר טבול יום ונגע באותו טמא - האם מקבל טומאה אחרת כדי לפסול חבירו, או שמה כבר 'שבע לו טומאה'?

סדין ששכב עליו זב ונטמא טומאת מדרס, ועשאו וילון 'לת"ק' - טהור מהמדרס, אבל טמא מנגע מדרס. **לרבי יוסי:** אינו טמא מנגע מדרס - שביאה מדרס נגע, אבל אם נגע בו זב קודם שעשאו וילון, והיו עליו שתי טומאות, מדרס ומגע, נטמא מדרס מלמטה אדם או כלים, ונשארה עליו תורת מנגע לאוכלים ומשקים. ולפי שאומרים 'שבע לו טומאה', אינו מטמא טומאת מנגע רק אם נגע בו הזב קודם ששכב עליו, וחלה טומאת מדרס על טומאת מנגע משום שהיא טומאה חמורה על טומאה קלה. **מודה רבי יוסי** - בשני סדינים המוקפלים ומונחים זה על זה, וישב זב עליהם שהעליון טמא מדרס, והתחתון טמא מדרס ומגע מדרס. ואין אומרים 'שבע לו טומאה', כיון ששני הטומאות באו עליו בבת אחת.

עשרון שחלקו לשנים, ונאבד אחד מהם, והפריש אחר תחתיו, ונמצא הראשון, והרי שלושם מופרשים בכלי - לרבא: אם נטמא אבדו - אבוד הראשון מצטרפים, ומופרש אינו מצטרף. אם נטמא מופרש - מופרש הראשון מצטרף, ואבוד אינו מצטרף. ואין נטמא ראשון - שניהם מצטרפים. **לאבבי:** כל אחד מהם שנטמא - שניהם מצטרפים, שכולם בני בית אחד הם, שהרי באו מבית מנחה אחת.

לענין קמיצה - לרבא: אם קמץ מן האבדו - שיריו וראשון נאכלים, ומופרש אינו נאכל. אם קמץ מן המופרש - שיריו וראשון נאכלים, ואבוד אינו נאכל. אם קמץ מן הראשון - שניהם אינם נאכלים, שהרי שניהם נזקקים לקומץ של ראשון, וקומץ מן חבירו מדרס עשרון. חצי שהופרש ממנו, ואחד מהחצאים הללו, וכיון שאין יודעים איזהו - שניהם אינם נאכלים. **לאבבי:** גם אם קמץ מאחד מהם, שניהם אינם נאכלים, שכולם בני בית אחד הם. אבל שיריים של חצאי שקמצו ממנו נאכלים, ואין אומרים שחשך מן הקומץ שלישי, ששית לכל אחת מהחצאים האחרים, וכן הקומץ עצמו קרב ואין אומרים ששליש ממנו חולין, שדעת הכהן לקמץ על עשרון.

מנחות דף כ"ה. יום ה' פרשת יתרו - י"ח שבט תשפ"ו

דף כ"ה - ע"א

משנה. נטמא הקומץ והקריבו - היציץ מוצה. **יצא והקריבו -** אין היציץ מוצה. שהיציץ מוצה רק על הטמא, ולא על היוצא.

ונשא אהרן את עון הקדשים: אין לפרש עון פיגול - שהרי נאמר 'לא יחשב', ולא לומר עון נותר - שהרי נאמר 'לא יצה', רק עון טומאה שהותרה מכללה בצבור. ואין לפרש עון יוצא שהותר מכללו מוצה - שהרי נאמר 'לרצון להם לפני ה', עון שלפני השם ולא של יוצא. ואין לפרש עון שמאל שהותר מכללו ביום כיפורים - **לאבבי:** שנאמר 'עון', עון שהיה בו ודחיתיו, ולא שמאל ביום הכיפורים שהשיריו בכך. **לרב אשי:** שהרי נאמר 'עון הקדשים', ולא עון המקדשים. ואין לפרש עון בעל מום שהותר מכללו בעופות, שנאמר באעל מום 'לא יצה כי לא לרצון יהיה לכם'.

דף כ"ה - ע"ב

יום שנטמא זרקו - בברייתא אחת אמרו: ביחיד - בשוגג הורצה, במזיד לא הורצה. ביציבור - בין בשוגג בין במזיד הורצה. ועובד כוכבים - בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון לא הורצה. **ובברייתא אחרת אמרו:** מוצה ועל היבשר ועל הדם ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד בין ביציבור. **ונחלקו אמוראים ליישב הסתירה:**

א. לרב יוסי: לרבי יוסי: שלא קנס את המזיד (בתורם מהטמא) - הורצה גם במזיד, לחכמים: הורצה רק בשוגג. ונחזו דבריו כי לדעת רבי יוסי אין ציץ מוצה על האכילות, ובברייתא אמרו שמרצה גם במזיד, מבואר שמרצה גם על טומאת בשר.

ב. לרב חסדא: לרבי אליעזר - הורצה גם במזיד, שסובר כרבי יוסי שלא קנסו למזיד, וסובר שציץ מוצה על האכילות. ולחכמים - הורצה רק בשוגג.

ג. לרבינא: טומאתו - בין בשוגג בין במזיד הורצה, זריקתו - בשוגג הורצה במזיד לא הורצה.

ד. לרב שילא: זריקתו - בין בשוגג בין במזיד הורצה, טומאתו - בשוגג הורצה במזיד לא הורצה.

אין תורמים מהטמא על הטהור. ואם תרם: **בשוגג** - תרומתו תרומה. **במזיד** - לת"ק: אין תרומתו תרומה, **לרבי יוסי:** תרומתו תרומה.

ציץ מוצה - לרבי אליעזר: היציץ מוצה גם על האכילות, **לרבי יוסי:** אינו מוצה.

בשר שנטמא לפני זריקת דמים אין חייבים עליו משום טומאה - שנאמר 'כל טהור יאכל בשר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה', הניטר לטהורים - חייבים עליו משום טומאה ולא זה שאינו נותר לטהורים. **הלך והיוצא** - אף על פי שאינם נאכלים לטהורים - חייבים עליהם משום טומאה, שנאמר 'אשר לה' ריבה, אבל לא פיגולים, שנאמר 'מזבח השלמים' מיעט, ואינו מרבה אלו שהיתה להם שעת הכושר וממעת אלו שלא היתה שלהם. **בשר שנטמא לפני זריקת דמים ואכלו לאחר זריקת דמים** - חייבים עליו משום טומאה, מפני שהציץ מוצה על הזריקה, ונחשב 'ניתר לטהורים' אף על פי שאינו נאכל. אבל לא יוצא, משום שאין זריקה מועלת ליוצא (לרבי אליעזר).

מנחות דף כ"ו. יום ו' פרשת יתרו - י"ט שבט תשפ"ו

דף כ"ו - ע"א

משנה. נטמא או נשרף או שנאבדו שיריה - לרבי אליעזר: כשירה. **לרבי יהושע:** אם נטמאו או נשרפו או שנאבדו כל שיריה - פסולה, ואם נשתירי מהם כזית - כשירה.

כל הזבחים שבתורה שנשתירי מהם כזית בשר או כזית חלב - זורק הדם (לרבי יהושע). **נשתירי כחצי זית בשר וכחצי זית חלב** - אינו זורק את הדם. **בקרובן עולה** - זורק הדם, שכולה כליל והבשר והחלב מצטרפים. ואם לא נשתירי מהזבח, ומנחת נסכים כולה קיימת, לא יזרוק, ואין אומרים הואיל ובהא מחמת הזבח הרי היא כגוף הזבח.

אם נשתירי החלב זורק אף על פי שלא נשתירי מהבשר - שנאמר 'הקטיר החלב לריח ניחוח לה' - חלב ואף על פי שאין בשר. וכן אם נשתירי זית ושתי כליות - שנאמר 'לריח ניחוח', כל שאתה מעלה לריח ניחוח. אבל אם נשתירי מהמנחה לא יזרוק - שנאמר 'חלב'.

משנה. לא קידש את הקומץ בכלי שרת - לת"ק: פסול. **רבי שמעון:** מכשיר. **ונחלקו אמוראים בשיטת רבי שמעון:**

א. לרבי יהודה בריה דרבי חייא: דורש רבי שמעון ממה שנאמר 'קדש קדשים היא כחטאת וכאשם', שאם בא לעובדה ביד - עובדה בימין כחטאת, בא לעובדה בכלי - עובדה בשמאל כאשם.

ב. לרבי ינאי: מכיון שקמצו מכלי שרת, אינו צריך להקטיר בכלי שרת, רק מעלה ומקטיר גם בבאנטו או בכלי חרש.

ג. לרב נחמן בר יצחק: מודה רבי שמעון שהקומץ טעון קידוש בכלי שרת, רק אם נטל לאחר מכן מתוך כלי שרת והעלה בידו והקטיר - כשר. ונחזו דבריו.

הקטר חלבים ואברים ועצים שהעלה ביד או בכלי בין בימין ובין בשמאל - כשרים. **הקומץ והקטורת והלבונה** שהעלה בין ביד בין בכלי בין בימין בין בשמאל - כשרים. (לרבי שמעון שהקומץ אינו צריך כלי). 'לרבי יהודה בריה דרבי חייא' צריך לשנותה לצדדים, שביד - צריך להעלותה בימין, ובכלי - בין בימין בין בשמאל.

קמץ או קידשו או הקטירו שלא מכלי שרת - פסול. **לרבי אלעזר ורבי שמעון:** מכשירים מבנות כלי, וגם בלי כלי שרת. 'לרב נחמן בר יצחק' שמודה רבי שמעון שהקומץ צריך קידוש בכלי שרת, צריך לומר שמכשירים 'ממתן כלי ואילך', שלאחר שנתנו בכלי שרת, שוב אין צריך הולכה והקטרה בכלי שרת.

דף כ"ו - ע"ב

קמץ ביד ימין ונתן ביד שמאל - לרבי אלעזר ורבי שמעון: יחזיר לימינו. **חישב כשהקומץ ביד שמאל** בין חוץ למקומו בין חוץ לזמנו - פסול ואין בו כרת. שאין מחשבה פוסלת רק במי שראוי לעבודה, ושמאל בלי כלי פסול לרבי שמעון. **חישב כשהוא בימינו** חוץ למקומו - פסול ואין בו כרת. חוץ לזמנו - פסול ואין בו כרת. **לחכמים:** כיון שנתנו ליד שמאל פסולו מתנתו, משום שצריך קידוש בכלי, וכיון שנתנו ליד שמאל נעשה כדם שנשפך מצוואר בהמה על הרצפה ואספו שפסול. ומכאן למדנו שלרבי שמעון אין צריך קידוש כלי (ונחזו דבריו רב נחמן בר יצחק).

הקטיר קומצה פעמיים - כשירה. **לרבי יהושע בן לוי:** דווקא פעמיים, כגון שהקטיר חציו בראשונה וחציו בשניה, ולא פעמי פעמים - משום שאין קומץ פחות משני זיתים, ואין הקטרה פחות מכזית. **לרבי יוחנן:** גם פעמי פעמים - משום שיש קומץ פחות משני זיתים, ויש הקטרה פחותה מכזית.

קומץ מתיר שיריים באכילה - לרבי חנינא: משמשלה בו האור. **לרבי יוחנן:** משתצית בו האור ברובו, שנאמר 'הנהגה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן', אין כבשן מעלה קיטור עד שתצית האור ברובו.

דברים שדרכם להיקרב בלילה - כגון אברים ופדרים, מעלה ומקטיר מבוא השמש, ומתעכלים והולכים כל הלילה. **דברים שדרכם להיקרב ביום** - כגון הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כהן מושב ומנחת נסכים, מעלה ומקטיר עם בא השמש, ומתעכלים והולכים כל הלילה, שנאמר 'זאת תורת העולה' ריבה. ואף על פי שאי אפשר שתצית האור ברובו כשמעלה עם בוא השמש, לא אמרו כן רק להתיר, אבל המזבח קולטו מיד. **ויש מפרשים:** שמקריב מבוא השמש גם אלו שדרכם להיקרב ביום - והכוונה לענין פוקעים מעל המזבח משמעלים אותם כל הלילה. ולדבריהם צריך למחוק קטורת, כי קטורה שפקעה מעל המזבח, גם קרטים שבה אין מחזיריהם - שנאמר 'אשר תאכל האש את העולה על המזבח', עיכולי עולה אתה מחזיר ולא עיכולי קטורת.

נסתפק רבי אלעזר: לענין קומץ שסידרו וסידר עליו מערכה, האם דרך הקטרה בכך או לא? ולא נפשט. **נסתפק חזקיה:** לענין אברים שסידרו וסידר עליהם מערכה, האם 'על העצים' דווקא אמרה תורה, או מאחר שנאמר במקום אחר 'על המזבח' יכול לעשות כמו שירצה? ולא נפשט.

איברים שסידרם בצדי המערכה - להאומר 'על' משום: פסולים. להאומר 'על' בסמוך: נסתפק רבי יצחק נפתח אם על הוא בסמוך, או שמה הנאמר 'על העצים' דומה לנאמר 'על המזבח' שהוא על ממש? ולא נפשט.